

**Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για θέματα που αφορούν
στο ρόλο τους σε σχέση με την πρόληψη των ψυχοδραστικών ουσιών: Περιγραφή και
Αξιολόγηση Επιμορφωτικού Προγράμματος**

**Training of Secondary Education Teachers on issues related to their role in the
Prevention of Psychoactive Substances: Description and Evaluation of a training
program**

Ελευθερία Παππά, ΚΕΘΕΑ, Κοινωνική Λειτουργός, Υπεύθυνη Θεραπευτικής Μονάδας ΚΕΘΕΑ ΟΞΥΓΟΝΟ,
ΜΕδ Εκπαίδευση Ενηλίκων, pappael@yahoo.gr

Eleftheria Pappa, KETHEA, Social Worker, Chief in Therapeutic Union KETHEA OXYGONO, MEd Adult
Education, pappael@yahoo.gr

Abstract: Education is not only a learning process but also a psychological process so teachers take on the role of educator-mentor. In addition to good teachers, they must be good mentors and good animators. Thus, it is very important for teachers to be involved in training activities that will lead them to professional development and will help them meet their role requirements more effectively. The purpose of this work is to describe the process of designing, implementing and evaluating an educational seminar for secondary school teachers on issues related to the role of the teacher in preventing the use of psychoactive substances. The results of the seminar evaluation show that teachers have educational needs in relation to the subject matter and their training is considered very important. Designing and implementing a seminar that responds to the needs and expectations of teachers for their role in substance prevention can have positive effects on individual teacher goals and actions in relation to the subject.

Keywords: teacher training, prevention, psychoactive substances

Περίληψη: Η εκπαίδευση δεν είναι μόνο μια μαθησιακή αλλά και μια ψυχολογική διαδικασία και έτσι οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν σε ένα βαθμό και το ρόλο του συμβούλου-παιδαγωγού. Εκτός από καλοί δάσκαλοι οφείλουν να είναι καλοί σύμβουλοι και καλοί εμπνευστές. Έτσι, είναι πολύ σημαντική η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις που θα τους οδηγήσουν σε επαγγελματική ανάπτυξη και θα τους βοηθήσουν στο να ανταποκριθούν πιο αποτελεσματικά στις απαιτήσεις του ρόλου τους. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να περιγράψει τη διαδικασία σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης εκπαιδευτικού σεμιναρίου που απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για ζητήματα που αφορούσαν στο ρόλο του εκπαιδευτικού στην πρόληψη για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του σεμιναρίου δείχνουν πως οι εκπαιδευτικοί έχουν εκπαιδευτικές ανάγκες σε σχέση με το εξεταζόμενο ζήτημα και η επιμόρφωσή τους θεωρείται πολύ σημαντική. Ο σχεδιασμός και η

υλοποίηση ενός σεμιναρίου που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των εκπαιδευτικών για ρόλο τους στην πρόληψη για τις ουσίες μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα σε σχέση με τους επιμέρους στόχους και τις ενέργειες των εκπαιδευτικών σε σχέση με το θέμα.

Λέξεις κλειδιά: επιμόρφωση εκπαιδευτικών, πρόληψη, ψυχοδραστικές ουσίες

1. Εισαγωγή

Στις μέρες μας φαίνεται πως φαινόμενα εκδήλωσης αρνητικών συναισθημάτων από τους μαθητές όπως επιθετικότητα, θυμός, απόσυρση, άγχος, ανασφάλεια είναι όλο και πιο συχνά στο χώρο του σχολείου. Ειδικά στην περίοδο της εφηβείας, όπου συντελούνται τεράστιες βιολογικές και ψυχολογικές αλλαγές στον άνθρωπο, η εκδήλωση αρνητικών συναισθημάτων και συμπεριφορών γίνεται ακόμα πιο έντονη. Η απαιτήσις της νέας εποχής δημιουργούν άγχος στα παιδιά και στους νέους οι οποίοι γίνονται ολοένα και πιο ανασφαλείς, αγχώδεις, δεν αναπτύσσουν σταθερούς συναισθηματικούς δεσμούς, παρουσιάζουν καταθλιπτικά συμπτώματα και δυσκολία στις διαπροσωπικές σχέσεις (Αναγνωστοπούλου, 2005).

Το σχολείο ως δευτερογενής παράγοντας κοινωνικοποίησης του ατόμου διαδραματίζει καταλυτικό και καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του ατόμου και στην υποστήριξή του ώστε να αντιμετωπίσει δυσκολίες που βιώνει (Καλούρη-Αντωνοπούλου & Σιγάλας, 2009) και να λειτουργήσει ως προστατευτικός παράγοντας απέναντι στην εμφάνιση συμπεριφορών υψηλού κινδύνου, όπως χρήση ψυχοδραστικών ουσιών ή εξάρτηση από το διαδίκτυο.

«Ο εκπαιδευτικός δεν αποβλέπει μόνο στη μετάδοση γνώσεων, αλλά και στην αξιοποίηση των δεξιοτήτων, καθώς και σε άλλους σοβαρούς σκοπούς, όπως είναι η καλλιέργεια πνευματικών και ηθικών αρετών, της διάθεσης για εργασία, της δημιουργικότητας, της κριτικής ικανότητας, της συναισθηματικής ισορροπίας, της αυτοπεποίθησης κ.λ.π.» (Καψάλης, 1998:506).

Ο Βεργίδης (1995) χαρακτηριστικά αναφέρει πως η επιμόρφωση θεωρείται η ελπίδα για τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης και για την ποιοτική βελτίωση του σχολείου, το οποίο θα λειτουργεί ως ένα περιβάλλον που θα δώσει στο μαθητή τα εφόδια εκείνα που θα τον αποτρέψουν από λανθασμένες επιλογές όπως η χρήση ψυχοδραστικών ουσιών.

2. Θεωρητική Επισκόπηση

2.1. Πρόληψη για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών στο σχολείο

Η θεωρία επιβαρυντικών και προστατευτικών παραγόντων (Clayton, 1992) αναφέρει διάφορους παράγοντες που μπορεί να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο στην έναρξη τη χρήσης και την κατάχρησης κάποιας ψυχοδραστικής ουσίας. Σύμφωνα με τον Clayton (1992) ως

προστατευτικός παράγοντας μπορεί να θεωρηθεί κάποιο χαρακτηριστικό του ατόμου, μια συγκυρία ή ένα περιβάλλον το οποίο είναι πιθανό να εμποδίσει ή να αποδυναμώσει την πιθανότητα έναρξης ή συνέχισης της εμπλοκής με τη χρήση ουσιών. Από την άλλη επιβαρυντικός παράγοντας μπορεί να θεωρηθεί ένα χαρακτηριστικό του ατόμου, μια συγκυρία ή ένα περιβάλλον το οποίο είναι πιθανό να ενισχύσει την πιθανότητα έναρξης ή συνέχισης της εμπλοκής με τη χρήση ουσιών.

Οι Hawkins, Catalano&Miller (1992) περιγράφουν μία σειρά από επιβαρυντικούς παράγοντες που σχετίζονται με την νομοθεσία περί των ναρκωτικών, με κακό κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, με βιολογικούς και γενετικούς παράγοντες, με διαταραγμένες οικογενειακές σχέσεις, με τη σχολική αποτυχία και τη χαμηλή δέσμευση στην εκπαίδευση καθώς και με τη σχέση με τους συνομήλικους και την πίεση από αυτούς για χρήση ουσιών.

Το σχολικό σύστημα και ο τρόπος που ένα παιδί εντάσσεται σε αυτό μπορεί να αποτελέσει προστατευτικό ή επιβαρυντικό παράγοντα για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών.

Οι Newcomb&Felix-Ortiz (όπ.αναφ. στην Κυρίτση, 2013) αναφέρουν πως οι χαμηλές εκπαιδευτικές προσδοκίες και η χαμηλή βαθμολογία είναι πιθανόν να αποτελέσουν επιβαρυντικούς παράγοντες στη χρήση ναρκωτικών. Οι Hawkins et. al. (ό. π.) υπογραμμίζουν αντίστοιχα τη σχέση ανάμεσα στη σχολική αποτυχία και τη χρήση ουσιών. Έρευνα του Κουράκη (2004) αποδεικνύει πως η παραβατική συμπεριφορά σχετίζεται με τη σχολική επίδοση. Φαίνεται δηλαδή πως οι παραβατικοί έφηβοι έχουν σε διπλάσιο ποσοστό κακές σχολικές από τους μαθητές που δεν είναι παραβατικοί.

Ο Κούτρας (1990) επισημαίνει πως οι μαθητές που κάνουν χρήση ναρκωτικών αμφισβητούν την εκπαίδευση και τη δομή της καθώς και τον τρόπο ζωής μέσα στο σχολικό σύστημα.

Το αυταρχικό εκπαιδευτικό σύστημα, η μη συμμετοχικότητα των μαθητών στις διαδικασίες, η έλλειψη της σύνδεσης σχολείου, κοινότητας και οικογένειας μπορεί να αποτελούν χαρακτηριστικά του σχολικού περιβάλλοντος που θα οδηγήσουν σε μη σχολική προσαρμογή και σχολική αποτυχία, στοιχεία που με τη σειρά του πιθανόν να σχετίζονται με τη χρήση ουσιών (Γεωργούλας, 2000).

Αντίστοιχα, ο Κουτροβίδης (2015) μετά από έρευνα που υλοποίησε με έφηβους χρήστες ουσιών αναφέρει πως οι έφηβοι δείχνουν μια γενικότερη απαξίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και της σχολικής δομής σε όλα του τα επίπεδα, τόσο των γνωστικών αντικειμένων όσο και των περισσότερων χαρακτηριστικών των εκπαιδευτικών αλλά και του γενικού κλίματος της σχολικής μονάδας.

Αναμφίβολα, το σχολείο στο σύνολό του αποτελεί έναν πολύ ισχυρό κοινωνικό θεσμό, έναν πομπό αξιών και αρχών οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν τους μαθητές στο πώς οι ίδιοι θα συγκροτήσουν το χαρακτήρα και την κοσμοθεωρία τους. Είναι ένας θεσμός που βοηθά τους μαθητές να ενταχθούν στην κοινωνία ενεργά, να γίνουν μέλη του πολιτικού συστήματος της κοινωνίας ως ενεργοί πολίτες (Φραγκουδάκη, 1985).

Η εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών σε όλες τις

βαθμίδες της εκπαίδευσης μπορεί να λειτουργήσει σαν ένα μέσο αναχαίτησης στην πορεία του μαθητή προς τη χρήση (Κουτροβίδης, 2015).

2.2. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην πρόληψη

Σύμφωνα με τους Παυλόπουλο και Τσιάντη

«το σχολείο καλείται να υποστηρίξει τους μαθητές του με τέτοιους τρόπους, ώστε αυτοί να μπορέσουν να ακολουθήσουν σταθερή πορεία ανάπτυξης. Με τη στάση του, τόσο το σχολείο όσο και κάθε εκπαιδευτικός ξεχωριστά, θα δείξει ότι ο σχολικός χώρος είναι χώρος που προάγει την ψυχική ισορροπία και ευεξία του παιδιού» (2000:31).

Ο εκπαιδευτικός αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της εκπαιδευτικής διαδικασίας καθώς οι στόχοι της εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την προσωπικότητά του και την κατάρτισή του.

Μιλώντας συγκεκριμένα για το ρόλο του εκπαιδευτικού *«αυτός προσδιορίζεται από τις συνειδητές ή ασυνειδητές προσδοκίες ή απαιτήσεις όλων των κοινωνικών ομάδων που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με το σχολείο» (Σταμέλος, 2001:83)*. Αναφέρεται στα καθήκοντα και στις αρμοδιότητες που περιγράφονται στις νομοθετικές ρυθμίσεις και πράξεις (Πολυζωάκης, 2008). Ο ρόλος αυτός είναι διαρκώς εξελισσόμενος και μεταβαλλόμενος όπως άλλωστε και οι κοινωνικοπολιτικές συνθήκες μέσα στις οποίες ζει ο εκπαιδευτικός.

Είναι εύκολο να διαπιστωθεί πως ο ρόλος του εκπαιδευτικού μέσα στο χρόνο έχει αλλάξει όπως έχουν αλλάξει ραγδαία και οι πολιτικοοικονομικές και τεχνολογικές συνθήκες της κοινωνίας. Δεν παραμένει στατικός αλλά υπόκεινται σε συνεχείς αλλαγές (Δουράνου, 2007). Δεν είναι πια καθορισμένος μόνο χωροταξικά ούτε περιορίζεται στην κλειστή έννοια της διδασκαλίας αλλά αναφέρεται σε όλες εκείνες της έννοιες που διέπουν την παιδεία ως αξία. Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί πια με ένα σύνολο χαρακτηριστικών που αναφέρονται σε όλο το φάσμα της προσωπικής και κοινωνικής ζωής.

Ο εκπαιδευτικός οφείλει όχι μόνο να παρέχει γνώσεις και πληροφορίες, αλλά και να ασκεί παιδαγωγικό έργο και να δημιουργεί αληθινές παιδαγωγικές σχέσεις (Μπαμπάλης, 2009). Ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού χαρακτηρίζεται από *«την ποιότητα στην θεωρητική του κατάρτιση, το επίπεδο της τεχνογνωσίας του και τη συνολικότερη επάρκεια της ψυχοσυναισθηματικής και κοινωνικής του ταυτότητας» (Δερμιτζάκης & Ιωαννίδης, 2004)*.

Επιπλέον στην εποχή της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαμορφώνεται μέσα σε ένα γενικότερο φάσμα επιστημονικών, ερευνητικών, διδακτικών, αγωγικών και μαθησιακών παραμέτρων (ό.π.).

Ένας ρόλος που αποδίδεται στον εκπαιδευτικό είναι αυτός του λειτουργού (Καλούρη-Αντωνοπούλου & Σιγάλας, 2009). Ως το άτομο δηλαδή το οποίο επιτελεί κοινωνική αποστολή με ευθύνη και αυταπάρνηση.

Οι Κωνσταντίνου & Εμβαλωτής (2001) αναφέρουν τέσσερις ρόλους του εκπαιδευτικού που συνδέονται με τις λειτουργίες του σχολείου. Αυτοί είναι: ο ρόλος του παιδαγωγού, του

διδασκάλου, του αξιολογητή και του φύλακα.

«Ο εκπαιδευτικός είναι η συνισταμένη όλων των παραγόντων, ο κύριος υπεύθυνος για τη δημιουργία της ευνοϊκής σχολικής ατμόσφαιρας μέσα στην οποία θα ζήσουν, θα κινηθούν, θα συνεγαστούν, θα μορφωθούν και θα κοινωνικοποιηθούν οι μαθητές. Αυτός με την ωριμότητα, την επιστημονική του κατάρτιση, την ευστροφία, την ευελιξία, την εκτίμηση, την κατανόηση, την αγάπη γι' αυτό που κάνει και την ολοκληρωμένη προσωπικότητά του θα μπορέσει να αξιοποιήσει τις υπάρχουσες προϋποθέσεις και να δημιουργήσει νέες, ώστε να διαμορφώσει άριστο νοητικό και συναισθηματικό περιβάλλον, μια ιδανική και δημιουργική παιδαγωγική ατμόσφαιρα» (Ντούσκας, 2007:34).

Ο εκπαιδευτικός θα βοηθήσει στη δημιουργία μιας τέτοιας σχέσης που χαρακτηρίζεται ως συμβουλευτική, στη συγκρότηση θετικής αυτοεικόνας και υψηλής αυτεπάρκειας του μαθητή, θα συντελέσει στη δημιουργία κινήτρων για τη μάθηση αλλά και για τις κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις ((Καλούρη-Αντωνοπούλου & Σιγάλας, 2009).

Ο εκπαιδευτικός μέσα από αυτή τη διαδικασία έχει και καθοδηγητικό ρόλο καθώς βοηθά τους μαθητές του να συνδέουν και να αναλύουν όσα μαθαίνουν με δημιουργικό τρόπο, έχοντας εμπιστοσύνη στον εαυτό του και τους γύρω του, αναπτύσσοντας έτσι την κριτική σκέψη. Επιπλέον, προσπαθεί να αφυπνίσει όλες τις δημιουργικές δυνάμεις των μαθητών (Τριλανιός, 1991).

Αναγνωρίζοντας λοιπόν πως το σχολείο επιτελεί καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας υγιούς προσωπικότητας του μαθητή, και μπορεί να λειτουργήσει ως προστατευτικός παράγοντας για την πρόληψη της χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών, κατανοούμε πως ο εκπαιδευτικός μπορεί με τη στάση και το έργο του να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο και σε αυτό το επίπεδο. Ο εκπαιδευτικός ως σύμβουλος – εμπυχωτής μπορεί να συγκροτήσει όλες αυτές τις προϋποθέσεις που θα σταθούν υποστηρικτικά στο μαθητή και θα τον βοηθήσουν να αναπτύξουν όλες αυτές τις δεξιότητες, οι οποίες θα λειτουργήσουν ως προστατευτικό πλέγμα απέναντι στη χρήση ουσιών.

2.3. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Ο Hoyle ήταν από τους πρώτους που έθεσαν το ζήτημα και ορίζει τον επαγγελματισμό του εκπαιδευτικού ως *«την ικανότητά του να εντάσσει τη διδασκαλία του σε ένα ευρύτερο πλαίσιο και να ενδιαφέρεται για τη θεωρία και τις τρέχουσες εξελίξεις της Παιδαγωγικής»* (1980, στην Παπαναούμ, 2003:49).

Η σχέση του επαγγελματία εκπαιδευτικού με την επαγγελματική του ανάπτυξη είναι πολύ στενή όπως φαίνεται μέσα από τη βιβλιογραφία (Υφαντή, 2014).

Σκοπός της διαρκούς επαγγελματικής ανάπτυξης είναι η απόκτηση νέας γνώσης ανάλογα με τις εξελίξεις της κάθε εποχής, η αποδοτικότητα στη διδακτική διαδικασία καθώς και η ικανότητα του εκπαιδευτικού να ανταποκρίνεται στις ευθύνες και τις απαιτήσεις του ρόλου

του ως επαγγελματία (Day, 1999).

Η έννοια της εξέλιξης και της ανάπτυξης του εκπαιδευτικού εντοπίζεται στην προσωπική και επαγγελματική του ζωή, όπως επίσης στην πολιτική και το σχολικό περιβάλλον.

Στο πλαίσιο αυτό η επιμόρφωση ως διαδικασία μπορεί να αναδειχθεί σε θεσμό στρατηγικής σημασίας εφόσον προσφέρει μια δυναμική στη μετασχηματιστική πορεία του εκπαιδευτικού προς την προσωπική και επαγγελματική του ανάπτυξη (ό.π.).

Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών οδηγεί σε μια αμφίδρομη σχέση με την επιστημονική εξέλιξη (Κελπανίδης & Βρυνιώτη, 2004, ό.αναφ. στη Ράικου, 2013). Αυτή η σχέση θέτει την εκπαίδευση σε πρωταγωνιστικό ρόλο στη σύγχρονη κοινωνία (ό.π.).

2.4. Σχεδιασμός-αξιολόγηση επιμορφωτικών προγραμμάτων εκπαιδευτικών

Κατανοούμε από τα παραπάνω πως στη σημερινή εποχή η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποτελεί βασικό συστατικό προόδου και εξέλιξης του επαγγελματία και εργαλείο αποτελεσματικότητας.

Οι Βεργίδης και Βαϊκούση επισημαίνουν πως *«όταν αναφερόμαστε στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θεωρούμε αυτονόητο ότι οι εκπαιδευτικοί είναι ενήλικοι και ότι για την επιμόρφωσή τους ισχύει η τεχνογνωσία που έχει αναπτυχθεί γενικότερα στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων»* (2003:25).

Τις τελευταίες δεκαετίες η ανάπτυξη του επιστημονικού πεδίου της Εκπαίδευσης Ενηλίκων έρχεται να προσφέρει πολλά οφέλη στη διαμόρφωση αποτελεσματικών επιμορφωτικών προγραμμάτων εκπαιδευόμενων ενηλίκων όπως οι εκπαιδευτικοί, τα οποία ανταποκρίνονται στις επιμορφωτικές τους ανάγκες.

Οι εκπαιδευτικοί όταν προσέρχονται σε επιμορφωτικά προγράμματα έχουν τα χαρακτηριστικά ενός ενήλικα εκπαιδευόμενου. Έρχονται στην εκπαίδευση με συγκεκριμένους στόχους, έχουν ευρύτερο και διαφορετικό φάσμα εμπειριών, έχουν αποκρυσταλλώσει τους προτιμώμενους τρόπους μάθησης, έχουν τάση για ενεργητική συμμετοχή και αντιμετωπίζουν εμπόδια στη μάθηση (Κόκκος, 2005).

Παρατηρούμε λοιπόν πως οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι έχουν διαφορετικά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όσον αφορά στον τρόπο που μαθαίνουν και τους στόχους με τους οποίους έρχονται για εκπαίδευση, έχοντας συγκεκριμένες ανάγκες. Για αυτό το λόγο οι διαμορφωτές εκπαιδευτικών επιμορφωτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε ενήλικες, όπως οι εκπαιδευτικοί, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά και να γίνεται καλή αξιολόγηση και διαδικασία διερεύνησης των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών τους αναγκών. Η κάλυψη αυτών των αναγκών αποτελεί μία από τις βασικές αρχές σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων (Καραλής, 2005).

Ένα βασικό ζήτημα που αφορά την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σχετίζεται με τη διαδικασία αξιολόγησης των επιμορφωτικών σεμιναρίων που συμμετέχουν. Η έννοια της

αξιολόγησης συνδέεται με τη μέτρηση της αξίας κάποιου ή μιας κατάστασης (Guba&Lincoln 1983).

Η διαδικασία αξιολόγησης ενός επιμορφωτικού σεμιναρίου δεν πρέπει να στηρίζεται στον αυθορμητισμό ή στη διαίσθηση. Χρειάζεται να στηρίζεται σε εξειδικευμένη μελέτη με σαφείς στόχους και προϋποθέτει τη συστηματική συλλογή και ανάλυση των δεδομένων για τα χαρακτηριστικά του σεμιναρίου (Anderson και Postlethwaite, 2007).

Είναι σημαντικό η αξιολόγηση να οδηγεί, μέσω της συλλογής δεδομένων, σε συμπεράσματα με επιστημονική εγκυρότητα, χωρίς το χαρακτήρα μιας υποκειμενικής κρίσης. Άρα, η επιστημονική αξιολόγηση χαρακτηρίζεται από τη συστηματική διατύπωση των κριτηρίων της αξίας ή της σημαντικότητας της αξιολογούμενης κατάστασης.

3. Σχεδιασμός και προετοιμασία της επιμόρφωσης

Η επιμόρφωση έγινε μετά από πρόσκληση της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας δια της Υπευθύνου Αγωγής Υγείας και υλοποιήθηκε σε συνεργασία με το Εθνικό Συμβούλιο κατά των Ναρκωτικών (Ε.ΣΥ.Ν. - Παράρτημα Πάτρας) και το ΚΕΘΕΑ ΟΕΥΓΟΝΟ. Το σεμινάριο απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς και στελέχη Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με θέμα: **«Ναρκωτικά: Πρόληψη και διαχείριση της χρήσης ουσιών στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας».**

Έχοντας ήδη συγκεντρωμένα αρκετά αιτήματα εκπαιδευτικών που ζητούσαν υποστήριξη σε θέματα ενημέρωσης, διαχείρισης και έγκαιρης παρέμβασης γύρω από τις ψυχοδραστικές ουσίες (Παππά, 2019) έγινε κατανοητό πως οι εκπαιδευτικοί είχαν εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές ανάγκες σε σχέση με τα παραπάνω ζητήματα.

Έτσι, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων όπως περιεγράφηκαν στην παραπάνω ενότητα (Rogers, 1999) διαμορφώθηκαν οι στόχοι του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Το επιμορφωτικό Πρόγραμμα είχε ως στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε θέματα χρήσης ουσιών μέσω της παροχής σύγχρονης, έγκυρης και αξιόπιστης πληροφόρησης για τα θέματα της χρήσης ουσιών και των συνεπειών τους, με απώτερο στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση αυτών των θεμάτων εντός του σχολικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, το πρόγραμμα στόχευε στην ενίσχυση των εκπαιδευτικών για την υλοποίηση προληπτικών δράσεων και προγραμμάτων στο σχολικό πλαίσιο. Επισημαίνεται ότι η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στην Επιμόρφωση ήταν εθελοντική και δωρεάν.

Οι στόχοι του προγράμματος διατυπώθηκαν σε τρία διαφορετικά επίπεδα (Καραλής, 2005).

α) Στο επίπεδο των γνώσεων. Οι εκπαιδευτικοί αναμένεται να ενημερωθούν για τη λειτουργία των υπαρχουσών δομών για την υποστήριξη γύρω από θέματα που αφορούν στις ψυχοδραστικές ουσίες.

β) Στο επίπεδο των δεξιοτήτων. Οι εκπαιδευτικοί αναμένεται να είναι σε θέση και να

χρησιμοποιούν τις πληροφορίες και τις γνώσεις που έλαβαν κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου.

γ) Στο επίπεδο των στάσεων. Οι εκπαιδευτικοί αναμένεται να διαφοροποιήσουν απόψεις και παραδοχές που μπορεί να έχουν, και να έρχονται με αυτές στο σεμινάριο, σε σχέση με τις ψυχοδραστικές ουσίες και το ρόλο του εκπαιδευτικού στο σχολείο γύρω από αυτά τα ζητήματα, διαφοροποίηση που θα επηρεάσει μελλοντικές τους συμπεριφορές.

Κατά το σχεδιασμό του επιμορφωτικού σεμιναρίου και αφότου καθορίστηκαν οι στόχοι του, έγινε προσπάθεια να καλυφθούν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό οι εκπαιδευτικές ανάγκες των συμμετεχόντων δεδομένης της μικρής διάρκειας του σεμιναρίου αλλά και της σημαντικότητας αλλά και πολυπλοκότητας του θέματος.

Η θεματολογία του σεμιναρίου αποφασίστηκε από τους εισηγητές πως θα πρέπει να καλύπτει το εύρος των ζητημάτων της πρόληψης και της έγκαιρης παρέμβασης για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών.

Η επιλογή των τεχνικών που θα χρησιμοποιούνταν έγινε με βάση το είδος των εκπαιδευτικών αναγκών, τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού-στόχου και τους περιορισμούς που υπήρχαν όπως η χρονική διάρκεια του σεμιναρίου.

Αποφασίστηκε πως θα γίνονταν κάποιες εισηγήσεις την πρώτη μέρα του σεμιναρίου με στόχο την παροχή πληροφοριών στους εκπαιδευτικούς σε σχέση με το πρόβλημα των ναρκωτικών αλλά και των τρόπων αντιμετώπισής του, και τη δεύτερη μέρα θα χρησιμοποιούνταν ενεργητικές τεχνικές όπου με βιωματικό τρόπο οι εκπαιδευτικοί θα προσπαθούσαν να εμπλακούν ενεργά στα ζητήματα που τους απασχολούν σχετικά με το ρόλο τους στην πρόληψη και την έγκαιρη παρέμβαση για τη χρήση των ψυχοδραστικών ουσιών.

Έχοντας υπόψη την τοποθέτηση του Brookfield (1986) πως μια εισήγηση που απευθύνεται σε ενήλικες, δεν δίνει την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να συμμετέχουν ενεργά, δε δίνεται χρόνος για συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων και δεν επιχειρεί να συνδέσει τις εμπειρίες τους με το εξεταζόμενο ζήτημα αποτελεί μία ρηχή εκπαιδευτική πρακτική, οι εισηγητές φρόντισαν να εξασφαλιστούν όλα τα παραπάνω και να συγκροτηθούν εισηγήσεις που δεν θα κούραζαν τους εκπαιδευόμενους αλλά αντίθετα θα λειτουργούσαν σαν κίνητρα ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης για μεγαλύτερο ενδιαφέρον και συμμετοχή.

Άλλες τεχνικές που επιλέχθηκαν σ ήταν οι ομάδες εργασίας και η μελέτη περίπτωσης.

Η χρήση της τεχνικής της ομάδας εργασίας αποτελεί ίσως την πιο διαδεδομένη και αποτελεσματική τεχνική στην εκπαίδευση ενηλίκων. Η ομαδική εργασία ως τεχνική μπορεί να επηρεάσει και να διαμορφώσει θετικά αποτελέσματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Επίσης, οι ομαδική εργασία επιταχύνει τη βαθύτερη κατανόηση και επεξεργασία του υπό εξέταση γνωστικού αντικείμενου μέσα από το πλέγμα των διαπροσωπικών σχέσεων που διαμορφώνεται μέσα από την αλληλεπίδραση τριών ή παραπάνω συμμετεχόντων στην ομάδα (Ματσαγγούρας, 1998).

Στη μελέτη περίπτωσης ένα πραγματικό ή υποθετικό σενάριο που ανταποκρίνεται σε μια

γενικότερη κατάσταση παρουσιάζεται στους εκπαιδευόμενους με σκοπό να αναλυθεί σε βάθος και να διερευνηθούν οι εναλλακτικές λύσεις που μπορεί να αξιοποιηθούν (Κόκκος, 1998). Σαν τεχνική χρησιμοποιείται, σύμφωνα με τον Κόκκο όταν στόχος του εκπαιδευτή είναι να γίνει εμπέδωση θεωρητικών γνώσεων που έχουν αποκτηθεί με άλλες εκπαιδευτικές τεχνικές, ή όταν στόχος είναι να υποκινηθεί και να διευκολυνθεί η πορεία προς τη μάθηση.

Οι παραπάνω τεχνικές επιλέχθηκαν ως οι πλέον κατάλληλες ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του σεμιναρίου.

4. Συμμετέχοντες

Η γνωστοποίηση της διεξαγωγής ενός προγράμματος με όλα τα δυνατά μέσα είναι ένα πρώτο και βασικό βήμα για την οργάνωση και τη σύνδεσή του με την τοπική κοινωνία (Καραλής, 2005).

Η δημοσιοποίηση για την υλοποίηση του συγκεκριμένου σεμιναρίου έγινε από την Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας δια της Υπευθύνου Αγωγής Υγείας με ηλεκτρονική αλληλογραφία σε όλα τα Γυμνάσιο και Λύκεια του Νομού.

Στην πρόσκληση για συμμετοχή στο σεμινάριο απάντησαν συνολικά 35 άτομα, εκ των οποίων προσήλθαν τα 20 άτομα.

Στον πίνακα 1. Φαίνονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στο εκπαιδευτικό σεμινάριο.

Εκπαιδευτικοί	Συχνότητα
Φύλο	
Αντρες	7
Γυναίκες	15
Χρόνια προϋπηρεσίας	
1-10	1
10-20	7
20-30	12
Εκπαιδευτικό επίπεδο	
Πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης	15
Μεταπτυχιακός ή Διδακτορικός τίτλος σπουδών	5
Προηγούμενη επιμόρφωση σε θέματα που σχετίζονται με την πρόληψη για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών	

Ναι	11
Όχι	9

Πίνακας 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά εκπαιδευτικών

5. Υλοποίηση εκπαιδευτικού

Το Σεμινάριο, είχε διάρκεια δέκα διδακτικές ώρες και υλοποιήθηκε το Σάββατο και Κυριακή 9-10 Νοεμβρίου 2019, από τις 09.30ως τις 14.00 στο Πάρκο Εκπαιδευτικών Δράσεων, χώρος που παραχωρήθηκε δωρεάν από το Δήμο Πατρών.

Την πρώτη μέρα έγινε γνωριμία με τους εκπαιδευτές και τους συμμετέχοντες, οι οποίοι αναφέρθηκαν στους λόγους που τους κινητοποίησαν να συμμετέχουν στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό. Καταγράφηκαν απορίες και ζητήματα που θα απασχολούσαν την ομάδα στη συνέχεια. Στην πρώτη θεματική ενότητα «Ναρκωτικά: το πρόβλημα σήμερα» έγινε εισήγηση όπου ενημέρωνε τους συμμετέχοντες για τις ψυχοδραστικές ουσίες και στατιστικά στοιχεία όπως αυτά αναφέρονται από επίσημους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας. Στη δεύτερη θεματική ενότητα «Ο ρόλος του σχολείου στην πρόληψη» αναφέρθηκαν στοιχεία τα οποία αφορούν στο πρόβλημα της χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών στα σχολεία όπως αυτά αναφέρονται από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά (ΕΚΤΕΠΝ) αλλά και από την εμπειρία των στελεχών του ΕΣΥΝ όπως αυτή έχει διαμορφωθεί από τα χρόνια που κάνει παρεμβάσεις σε σχολεία της πόλης της Πάτρας. Η πρώτη μέρα έκλεισε με συζήτηση για θέματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου.

Τη δεύτερη μέρα χρησιμοποιήθηκαν βιοματικές τεχνικές προκειμένου οι συμμετέχοντες να είναι ακόμα πιο ενεργοί στο σεμινάριο. Στην πρώτη ενότητα «Το προφίλ του χρήστη ναρκωτικών» οι εκπαιδευτικοί χωρίστηκαν σε ομάδες εργασίας. Τους ζητήθηκε να περιγράψουν τόσο με λόγια όσο και με ζωγραφιά πως έχουν στο μυαλό τους έναν χρήστη ναρκωτικών. Αφού δόθηκε ο κατάλληλος χρόνος, στη συνέχεια κάθε ομάδα κολλούσε το σκίτσο της στον τοίχο και περιέγραφε όσα συζήτησαν μεταξύ τους τα μέλη της.

Αυτό που φάνηκε πολύ καθαρά είναι πως κάθε ομάδα είχε καταλήξει σε διαφορετική άποψη για το προφίλ του χρήστη και επίσης φάνηκε πως οι περισσότεροι έχουν παγιωμένη εικόνα και πεποίθηση για το ποιος είναι ο χρήστης ναρκωτικών. Απόψεις πως ο χρήστης προέρχεται από συγκεκριμένο οικογενειακό περιβάλλον, έχει συγκεκριμένη εξωτερική εμφάνιση και κοινωνική κατάσταση ήρθαν στην επιφάνεια.

Στη δεύτερη θεματική ενότητα «Αντιμετώπιση περιστατικών χρήσης στο σχολείο» οι εκπαιδευτικοί δούλεψαν πάλι ομαδικά. Σε κάθε ομάδα δόθηκε ένα υποθετικό σενάριο που περιέγραφε την ιστορία ενός μαθητή λυκείου που ίσως εμπλέκεται σε χρήση ναρκωτικών. Ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να απαντήσουν τι θα έκαναν μέσα από το ρόλο τους αν συνέβαινε σε αυτούς το περιστατικό που τους δόθηκε. Ήταν εντυπωσιακό το πόσες διαφορετικές απαντήσεις και απόψεις κατατέθηκαν. Μάλιστα υπήρξαν και αντιπαραθέσεις

μεταξύ των εκπαιδευτικών για το πώς πρέπει να χειριστούν το περιστατικό. Αυτό που φάνηκε μέσα από τη διαδικασία είναι πως οι εκπαιδευτικοί έχουν διαφορετικές απόψεις σε σχέση με το ρόλο τους στην πρόληψη και την έγκαιρη παρέμβαση για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών, απόψεις που προκύπτουν από παραδοχές και αντιλήψεις που έχουν διαμορφώσει οι ίδιοι μέσα από τις εμπειρίες της ζωής τους και την κοσμοθεωρία τους. Έτσι, συνδέοντας τα αποτελέσματα της προηγούμενης ενότητας για το τι πιστεύουν για το προφίλ του χρήστη βλέπουμε πως παγιωμένες απόψεις μπορεί να επηρεάσουν και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στον επαγγελματικό χώρο του εκπαιδευτικού.

6. Αποτελέσματα αξιολόγησης εκπαιδευτικού

Μετά το τέλος του εκπαιδευτικού σεμιναρίου δόθηκε χρόνος στους εκπαιδευτικούς να μοιραστούν τις σκέψεις τους για τη συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική αυτή δράση και τα αποτελέσματα αυτής όπως ο καθένας τα ενσωμάτωσε.

Οι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους ανέφεραν πως μετά το τέλος του εκπαιδευτικού νιώθουν πως έχουν στα χέρια τους περισσότερα εφόδια σε σχέση με το ζήτημα της πρόληψη και της έγκαιρης παρέμβασης για τη χρήση των ψυχοδραστικών ουσιών και επεσήμαναν τη σημαντικότητα της συνέχισης των επιμορφωτικών δράσεων για τέτοια θέματα.

Στο τέλος δόθηκε στους συμμετέχοντες ερωτηματολόγιο ικανοποίησης. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου συγκροτήθηκαν από τους εκπαιδευτές. Αποτελούνταν από 15 συνολικά ερωτήσεις εκ των οποίων οι 10 ήταν κλειστού τύπου και 5 ανοιχτού τύπου.

Στον πίνακα 2. φαίνονται τα αποτελέσματα ικανοποίησης όπως προέκυψαν από την επεξεργασία των δεδομένων των απαντήσεων στις κλειστές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.

	ΕΡΩΤΗΣΗ	ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ
1.	Πόσο μείνατε ικανοποιημένος /η από την γενική οργάνωση της εκπαίδευσης;	65%	30%
2.	Πόσο ικανοποιητική ήταν η συνολική διάρκεια (2 ημέρες);	65%	20%
3.	Πόσο σας βοήθησε η εκπαίδευση να κατανοήσετε θέματα που σχετίζονται με τις εξαρτήσεις;	60%	35%
4.	Πόσο σας βοήθησε η εκπαίδευση να κατανοήσετε τη διαδικασία της απεξάρτησης στις δομές του ΚΕΘΕΑ και του ΕΣΥΝ;	40%	35%
5.	Πόσο τα ζητήματα που απασχόλησαν την εκπαίδευση ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες και τις ανάγκες σας;	50%	30%
6.	Πόσο βοηθητική ήταν η μέθοδος που	55%	25%

	χρησιμοποιήθηκε;		
7.	Πόσο βοηθητικές ήταν οι παρουσιάσεις που χρησιμοποιήθηκαν;	45%	35%
8.	Πόσο ικανοποιημένος/η μείνατε από το γενικό κλίμα και την ατμόσφαιρα που επικρατούσε στην εκπαίδευση;	55%	40%
9.	Πόσο ικανοποιημένος/η μείνατε από το εκπαιδευτικό έργο που παρείχαν οι εισηγητές;	55%	40%

Πιν.2 Ικανοποίηση εκπαιδευτικών από το σεμινάριο

Όπως φαίνεται από τον πίνακα οι εκπαιδευτικοί έμειναν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιημένοι από την συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό σεμινάριο. Το 65% των συμμετεχόντων έμεινε πολύ ικανοποιημένο από τη γενική οργάνωση του εκπαιδευτικού και το 30% πάρα πολύ ικανοποιημένο.

Στην ερώτηση για ποιους λόγους θεωρούν σημαντική την επιμόρφωση σημαντική την επιμόρφωση για ζητήματα που αφορούν στις εξαρτήσεις φαίνεται πως αναγνωρίζουν πως η επιμόρφωση είναι πολύ σημαντική στο χώρο της εκπαίδευσης. Κάποιες από τις απαντήσεις ενδεικτικά αναφέρονται παρακάτω:

«είναι επιτακτική στο χώρο της εκπαίδευσης»

«επικαιρότητα, σπουδαιότητα, εγγύτητα του προβλήματος»

«για να προλάβουμε τα χειρότερα»

«κάλυψη προσωπικών αναγκών και προβληματισμών. Απόκτηση γνώσης για αντιμετώπιση καταστάσεων στο σχολικό περιβάλλον»

«για να μπορώ να βοηθήσω/προλάβω/ενισχύσω σε περιπτώσεις με σχετικό πρόβλημα»

Σε σχέση με το τι τους ικανοποίησε περισσότερο στην εκπαίδευση οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν:

«το πολύ καλό κλίμα επικοινωνίας»

«η επιστημονική κατάρτιση των ομιλούντων και η ουσιαστική αντιμετώπιση του θέματος»

«η βιωματική άσκηση».

«έμαθα για τους κινδύνους, σωματικούς και ψυχικούς, των ναρκωτικών»

Για το τι τους ικανοποίησε λιγότερο στο εκπαιδευτικό σεμινάριο κάποιοι ανέφεραν πως δεν ικανοποιήθηκαν από το χώρο και την φιλοξενία καθώς και στη μικρή διάρκεια του εκπαιδευτικού καθώς κάποιοι ένιωθαν πως

«θα ήθελα να γνωρίσω περισσότερες πρακτικές ώστε να αντιλαμβάνομαι έγκαιρα προβλήματα που προκύπτουν από τη χρήση ναρκωτικών».

7. Συμπεράσματα

Η αξιολόγηση αποτελεί μια διαδικασία εξίσου σημαντική με την ίδια την επιμόρφωση και συνδέεται άμεσα με τον σχεδιασμό της. Ο Guskey (2002b) επισημαίνει τη σημασία που έχει η αξιολόγηση ως κεντρικό στοιχείο στη φάση του σχεδιασμού της επιμόρφωσης.

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού μπορεί να διακριθεί σε δύο επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο αφορά στις ρητές επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών για θέματα που αφορούν στο ρόλο τους στην πρόληψη και την έγκαιρη παρέμβαση για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν καθ’ όλη τη διάρκεια του σεμιναρίου πως θεωρούν πάρα πολύ σημαντική την επιμόρφωσή τους σε τέτοια θέματα αντιλαμβάνονται το πρόβλημα της χρήσης ναρκωτικών ως κάτι υπαρκτό πια μέσα στα σχολεία και έχουν τη διάθεση να υποστηρίξουν τους μαθητές τους ώστε είτε να μην εμπλακούν καθόλου είτε αν εμπλακούν να καταφέρουν να αλλάξουν πορεία. Φαίνεται λοιπόν πως οι εκπαιδευτικοί έχουν επίγνωση της πολυπλοκότητας του ρόλου τους και της σημασίας να λειτουργούν όχι μόνο ως μεταφορείς της γνώσης αλλά και ως εμπνευστές και οδηγοί των μαθητών, ώστε να καταφέρουν να συγκροτήσουν μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα που θα προχωρήσουν στη ζωή κάνοντας υγιείς επιλογές.

Το δεύτερο επίπεδο της αξιολόγησης αφορά στο οργανωτικό επίπεδο του εκπαιδευτικού σεμιναρίου.

Οι συμμετέχοντες στο εκπαιδευτικό αξιολόγησαν θετικά σχεδόν όλα τα επιμέρους αντικείμενα. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν στο ερωτηματολόγιο ικανοποίησης, το σεμινάριο κάλυψε σε μεγάλο βαθμό και τις ανάγκες και τις προσδοκίες των εκπαιδευτικών με τις οποίες ήρθαν.

Θετική ήταν σε μεγάλο βαθμό και η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών στη γενική τους ικανοποίηση από την οργάνωση του σεμιναρίου, τους εισηγητές, τις τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και το επίπεδο των γνώσεων που έλαβαν.

Σημαντική διαπίστωση για την θετική αξιολόγηση του σεμιναρίου ήταν και η διαμόρφωση θετικού κλίματος μέσα στην ομάδα, κάτι που βοήθησε στην επίτευξη των επιμέρους στόχων.

Συμπεραίνεται λοιπόν πως η ενασχόληση με το σχεδιασμό ενός οργανωμένου εκπαιδευτικού σεμιναρίου λαμβάνοντας υπόψη τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ατόμων που απευθύνεται, θέτοντας ξεκάθαρους στόχους και χρησιμοποιώντας τεχνικές που βοηθούν στην ενεργητική συμμετοχή μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων των εκπαιδευόμενων και τελικά την θετική αξιολόγηση του σεμιναρίου, καθιστώντας το ως μια καλή πρακτική.

8. Συζήτηση - Προτάσεις

Οι προκλήσεις για τους νέους στις μέρες μας είναι πάρα πολλές, τα ερεθίσματα έρχονται από διαφορετικές κατευθύνσεις και οι έφηβοι μπορεί να έχουν δυσκολίες να διαχειριστούν

θέματα σοβαρά για τη ζωή τους.

Το σχολείο καλείται να λειτουργήσει ως προστατευτικός παράγοντας, ως θεσμός που θα υποστηρίξει το μαθητή σε όλα τα επίπεδα της ζωής του και όχι μόνο στο γνωστικό και θα αποτελέσει φάρο που θα καθοδηγεί το μαθητή στο να συγκροτήσει τις δεξιότητες εκείνες που θα τον οδηγήσουν σε ασφαλείς και υγιείς επιλογές ζωής.

Για όλους τους παραπάνω λόγους το σχολείο χρειάζεται να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στην πρόληψη για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών. Από τα αυξανόμενα αιτήματα των εκπαιδευτικών (Παππά, 2019) και από τις επιμορφωτικές ανάγκες όπως αυτές εκφράστηκαν κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού που υλοποιήθηκε, φαίνεται πως η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για θέματα που αφορούν στο ρόλο του εκπαιδευτικού συστήματος στην πρόληψη για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών είναι απαραίτητη. Οι πολλές διαφορετικές στάσεις, αντιλήψεις και απόψεις σχετικά με θέματα όπως η διαχείριση περιστατικών που αφορούν χρήση ουσιών, το προφίλ του χρήστη και του προβλήματος των ναρκωτικών, όπως αυτές διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού αποτελούν ενδείξεις πως οι εκπαιδευτικοί έχουν ανάγκη να γνωρίσουν περισσότερα γύρω από τα παραπάνω θέματα ώστε να θέση να τα διαχειριστούν αποτελεσματικά και με γνώμονα πάντα τη συνολική ανάπτυξη των μαθητών του σχολείου.

Μάλιστα, ίσως θεωρείται σκόπιμο οι επιμορφώσεις γύρω από αυτά τα ζητήματα να είναι ενταγμένα μέσα στο πρόγραμμα των υποχρεωτικών από το υπουργείο επιμορφώσεων, ώστε όλοι οι εκπαιδευτικοί να έχουν την ευκαιρία να κινητοποιηθούν και να λάβουν νέες γνώσεις, να αποκτήσουν νέες δεξιότητες αλλά και ίσως να αλλάξουν στάσεις για το ζήτημα της χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών, την πρόληψη και την έγκαιρη παρέμβαση μέσα στο σχολικό περιβάλλον.

Φορείς που ασχολούνται με το σχεδιασμό, την εφαρμογή και αξιολόγηση επιμορφωτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς χρειάζεται να δηλώνουν τη διαθεσιμότητά τους στο εκπαιδευτικό σύστημα ώστε να συνεχίσουν να υποστηρίζουν τους εκπαιδευτικούς σε ζητήματα που αφορούν στην πρόληψη της χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών. Επιπλέον, η διαμόρφωση συνεργειών για το σχεδιασμό αποτελεσματικών δράσεων σε σχέση με το στόχο, η εκπαίδευση του προσωπικού που ασχολείται με την πρόληψη στην εφαρμογή νέων εργαλείων καθώς και η διάδοση καλών πρακτικών σε όλους τους εκπαιδευτικούς μέσα από τις εκπαιδευτικές πλατφόρμες είναι ενέργειες που θα βοηθήσουν στην επίτευξη των στόχων που περιγράφονται. Τέλος, χρειάζεται οι παρεμβάσεις και οι δράσεις σε σχέση με το εξεταζόμενο ζήτημα να συν διαμορφώνονται μαζί με τους εκπαιδευόμενους αξιολογώντας τις ανάγκες τους.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Αναγνωστοπούλου, Μ. (2005). *Οι διαπροσωπικές σχέσεις εκπαιδευτικών και μαθητών στη σχολική τάξη*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.

- Anderson, L., & Postlethwaite, T.N. (2007). *Program evaluation: large-scale and small-scale studies*. Paris: UNESCO, International Academy of Education and International Institute for Educational Planning
- Βεργίδης, Δ.(1995). *Υποεκπαίδευση, πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις*. Ύψιλον: Αθήνα.
- Βεργίδης, Δ., Βακούση, Δ.(2003). *Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός. Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών*, ΥΠ.ΠΟ.-ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Γ.Γ.Ε.Ε., Αθήνα.
- Brookfield, S. (1986). *Understanding and Facilitating Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Clayton, R. (1992) Transitions in drug use: Risk and protective factors. In: *Vulnerability to drug abuse*. Washington, DC: American Psychological Association, pp. 15-51.
- Day, C. (1999). *Developing Teachers. The Challenges of Lifelong Learning*. London: Routledge - Falmer Press.
- Δερμιτζάκης, Μ., Ιωαννίδη, Β. (2004). *Ο σύγχρονος ρόλος του εκπαιδευτικού. Αξιοποίηση αρχών της Προαγωγής της Υγείας στην εκπαιδευτική διαδικασία*. Στο: Ανευλαβής, Ελ., Γερμενής, Αν. (επιμελητές έκδοσης). Τιμητικός τόμος Ομ. Καθηγ Λουκά Σπάρου (σσ. 329-339). Τμήμα Νοσηλευτικής ΕΚΠΑ. Αθήνα: εκδ. Δ. Ζήκας.
- Δουράνου, Αι. (2007). Οι απόψεις του ΟΟΣΑ για το νέο ρόλο του εκπαιδευτικού. *Επιστημονικό Βήμα του Δασκάλου*, 7. 42-48.
- Hawkins, J.D., Catalano, R.F., & Miller, J.Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: implications for substance abuse prevention. *Psychological Bulletin*, 112 (1), 64-105.
- Καλούρη-Αντωνοπούλου, Ρ., Σιγάλας, Χ. (2009). *Γενική διδακτική μεθοδολογία. Γενικά ψυχοπαιδαγωγικά θέματα: Διαγωνισμός ΑΣΕΠ για την πρόσληψη των εκπαιδευτικών*. Αθήνα :Μεταίχμιο.
- Καραλής, Α. (2005). *Σχεδιασμός, διοίκηση, αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων. Σχεδιασμός προγραμμάτων*. Πάτρα:ΕΑΠ.
- Καψάλης, Α. (1998). *Αξιολόγηση και βαθμολογία στο Δημοτικό Σχολείο*. Gutenberg, Αθήνα.
- Κόκκος, Α. (1998). *Στοιχεία επικοινωνίας. Στο Α. Κόκκος και Α. Λιοναράκης, Ανοιχτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση. Σχέσεις Διδασκόντων-διδασκόμενων (Τόμος Β)*. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Κόκκος, Α. (2005α). *Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Θεωρητικό Πλαίσιο και Προϋποθέσεις Μάθησης (Τομ. Α)*. Πάτρα: Ε.Α.Π.
- Κουράκης Ν. (2004). *Δίκαιο Παραβατικών Ανηλίκων. Στο μεταίχμιο το Ποινικού Δικαίου και της Εγκληματολογίας*. Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Σάκκουλα.

- Κούτρας, Β. (1990) *Ναρκωτικά και μαθητές Μέσης Εκπαίδευσης*, (Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα. Ανάκτηση από https://www.didaktorika.gr/eadd/browse?type=author&order=ASC&sort_by=2&grp=20&value=%CE%9A%CE%9F%CE%A5%CE%A4%CE%A1%CE%91%CE%A3%2C+%CE%92%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%9B%CE%95%CE%99%CE%9F%CE%A3
- Κουτρουβίδης, Π. (2015). *Σχολείο και χρήστες ναρκωτικών: όταν οι απόβλητοι του εκπαιδευτικού συστήματος ξαναγυρίζουν στα σχολεία*. Αθήνα: Φίλντισι.
- Κυρίτση, Ι. (2013). *Πρόληψη και έγκαιρη παρέμβαση στη χρήση ουσιών στην εφηβεία. Στο: Εξαρτήσεις στην εφηβεία*. Αθήνα: Τμήμα Ψυχιατρικής Παιδιών και Εφήβων Γενικού Νοσοκομείου Αττικής ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΕΙΟ-ΑΜΑΛΙΑ ΦΛΕΜΙΓΚ, σ. 217-237.
- Κωνσταντίνου, Χ., & Εμβλωτής, Α. (2001). *Ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε σχέση με τις λειτουργίες του σχολείου και τα προγράμματα σπουδών στα Παιδαγωγικά Τμήματα*. Επιστημονική Επετηρίδα Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Ιωαννίνων, 14, σσ. 205-217.
- Lincoln, YS. & Guba, EG. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Μπαμπάλης, Θ. (2009). *Η ζωή στη σχολική τάξη*. Αθήνα: Ατραπός.
- Ματσαγγούρας, Η. (1998). *Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας: Στρατηγικές Διδασκαλίας. Από την Πληροφόρηση στην Κριτική Σκέψη*. τομ. Β'. Αθήνα: Gutenberg.
- Ντούσκας, Ν. (2007). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σύγχρονο σχολείο. *Εκπαιδευτικό Βήμα*, 7(6), 28-41. Ανακτήθηκε από http://www.syllogosperiklis.gr/ep_bima/epistimoniko_bima_7/02_doyskas.pdf
- Παπαναούμ, Ζ. 2003. *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού: θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Παππά, Ε. (2018). Πρόληψη εξαρτησιογόνων ουσιών: εκπαιδευτικό σε μαθητές Γυμνασίου βασισμένο στη διδακτική μέθοδο «Μετασχηματισμός δυσλειτουργικών αντιλήψεων». *Εξαρτήσεις*, 31, 77-92.
- Παππά, Ε. (2019). *Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην πρόληψη της χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών. Διερεύνηση της δυνατότητας αξιοποίησης της μεθόδου «Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την Αισθητική Εμπειρία»*. (Αδημοσίευτη Διπλωματική εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Παυλόπουλος, Χ., Τσιάντης, Ι. (Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έκδοσης). (2000). *Αγωγή Υγείας. Ψυχική υγεία – Διαπροσωπικές σχέσεις 11-14 ετών*. Τόμος Ι – Εγχειρίδιο για εκπαιδευτικούς. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ. Διεύθυνση Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Γραφείο Αγωγής Υγείας. Εθνικό ίδρυμα Νεότητας.
- Πολυζωάκης, Ε. (2008). Ο εκπαιδευτικός στο σύγχρονο σχολείο. *Εκπαιδευτικά*, 87, 72 – 184.
- Ράικου, Α. (2013). *Εκπαίδευση Ενηλίκων και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Διερεύνηση δυνατότητας για ανάπτυξη κριτικού στοχασμού μέσα από την αισθητική εμπειρία σε*

εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς. (Διδακτορική διατριβή). Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα. Διαθέσιμο από τη βάση δεδομένων του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης. Ανακτήθηκε από: <http://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/2850>.

Rogers, A. (1999). *Η εκπαίδευση ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σταμέλος, Γ. (2001). Από τον εθνικό στον κοινοτικό εκπαιδευτικό: Τάσεις και προοπτικές για ένα επάγγελμα που αλλάζει. Στο ανθολόγιο: Ουζούνης, Κ., Καραφύλλης, Α. (επιμέλεια). Πρακτικά Συνεδρίου (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Σύλλογος Εκπαιδευτικών Α/Βάθμιας Εκπαίδευσης Αλεξανδρούπολης, Μάιος 2001), με θέμα: *Ο δάσκαλος του 21ου αιώνα στην ευρωπαϊκή ένωση*» (σελ. 83-89). Ξάνθη: εκδ. Σπανίδη

Τριλιανός, Α. (1991). *Μεθοδολογία της διδασκαλίας II*. Αθήνα: Τολίδης. Υφαντή, Α. (2014). *Επιμόρφωση και Επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Πολιτικές και πρακτικές στην Ελλάδα*. Αθήνα: Διάδραση.

Φραγκουδάκη, Α. (1985). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο Σχολείο*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.